

דוד בורליוק, המשורר והמוזה

תרגומיו של עמנואל גלמן לשירי ולדימיר מיאקובסקי יראו אור בקרוב בספר "חליל המרזבים, על יצירתו המוקדמת של ולדימיר מיאקובסקי" בעריכת פטר קריקסונוב (הוצאת ידיעות אחרונות, ספרי חמד, ספרי עליית הגג). אחרים מתרגומיו של רומן וטר הכלולים במבחר זה ראו אור לראשונה בכתבי העת "מטען", "עמדה" ו"נקודתיים".

¹ ולדימיר מיאקובסקי (1893-1930), הגם שמוצאו מן האצולה הנמוכה, חבר למאבקים הבולשוויקיים בנעוריו. לאחר תקופת מאסר קצרה, שבמהלכה החל לכתוב שירה, נרשם למכללה המוסקבאית לצירוף, לפיסול ולאדריכלות. שם נתגלה על ידי חברו לספסל הלימודים, דוד בורליוק, והואב אל קבוצת "הילָאָה". ספרו הראשון, "אני!", יצא ב-1913, ועד מהרה הפך מיאקובסקי לאחד ממובילי הבכירים של הפוטוריזם הרוסי. לאחר המהפכה הבולשוויקית התרחק בהדרגה מהקובופוטוריזם ונקלע למשבר אישי ויצירתי, שבעטיו שם קץ לחייו ב-1930. (ר"ו)

² שיר זה הוא האחרון מבין ארבעת שירי המחזור 'אני!' מ-1913. (ע"ג)

³ בפרסומיו הראשונים של השיר הופיעה שורה זאת בצורה קצת אחרת: "רְאִיתִי... הוא בָּרַח דְרָךְ הַבָּרָךְ" — ככל הנראה בניסיון להערים על הצנזורה של אותם זמנים, שהיתה "רגישה" לשימוש חופשי מדי בשמו של ישוע המשיח. (ע"ג)

⁴ ולדימיר חֶלְבְּנִיקוֹב (ויקטור ולדימירוביץ' חלבניקוב, 1885-1922) נולד בערבנות קלמיקיה שלגדות הים הכספי, עובדה שהטביעה חותם עמוק על כתיבתו ועל הגותו. פרסומו הראשון מתוארך ל-1908 (קטע הפרוזה "ניסיונו של חוטא"), ולאחר מכן הוא נמנה עם מייסדי "הילָאָה" והקובופוטוריזם. ליצירתו השפעה עקרונית על דמותו של האוונגרד הרוסי, ופולחנו כ"משורר אידיאלי" שימש לביצור הפוטוריזם ברוסיה ככלל. היקף יצירתו עצום, אך חלקים רבים ממנה אבדו בלי שראו אור, בין היתר בשל רשלנות המשורר עצמו. השתתף במסעו של הצבא האדום לצפון פרס ב-1921 וחלה שם במחלת הטיפוס, שהביאה למותו כעבור שנה. למבוא נרחב על יצירתו של חלבניקוב ולמבחר תרגומים של שירתו, ראו ספרו של עמינדב דיקמן, "דור שלי, חיה שלי" (עמ' 49-91), הוצאת שוקן, 2002. (ר"ו)

⁵ "אולגות ואיגורים": רמז לנסיכה אולגה ולנסיך איגור, שמשלו ברוסיה בימי הביניים והיו לדמויות מרכזיות באפוס הרוסי העתיק ובזיכרון הקולקטיבי.

⁶ שיר זה של חלבניקוב, על הצלילים האונוטופאיים הכלולים בו, הוא אולי הרוגמה המוכרת ביותר לשירה פוטוריסטית "על-תבונית" (ראו מאמרו של רומן וטר עליל).

7 מי שהשתתפו במלחמת השחרור של גליציה החל במאה השש־עשרה.

8 דוד בורליוק (1882-1967) נולד באוקראינה. רכש השכלה אמנותית בקואן, באודסה, במינכן ובפריז, נמנה עם אגודות אמנותיות אוונגרדיות והשתתף בתערוכותיהן. הנהיג את הקבוצה הקובופוטוריסטית "היל'אָה" עד להתמוססותה במלחמת העולם הראשונה. גילה את מיאקובסקי כמשורר. עקר ליפן ב־1920 והשתקע בארה"ב ב־1922. המשיך שם בפעילות ספרותית ואמנותית, ערך והוציא את כתב העת "Color & Rhyme". בסוף חייו ערך מסע מסביב לעולם וביקר פעמיים בברית המועצות, ב־1959 וב־1965 (ר"ו).

9 אלכסיי קרוצ'ניך (1886-1968) נולד באוקראינה למשפחת איכרים. קיבל חינוך אמנותי ועבד כמאייר וכמורה לציור. החל בפעילותו הקובופוטוריסטית ב־1912. במלחמת העולם הראשונה עקר לקווקז, שם הקים את הקבוצה הפוטוריסטית "41". ניהל פעילות ספרותית עצמאית ענפה במוסקבה בשנות העשרים, ומשנסגרו השערים לפרסום יצירתו, התפרנס ממכירת ספרים ישנים וכתבי יד. כתב בשנות השלושים והשישים זיכרונות על הפוטוריוזם, שפורסמו רק לאחרונה. יש הרואים בו את "האלמוני הגדול" של הספרות הרוסית. (ר"ו)

10 וסילי קֶמנסקי (1884-1961) אחראי לפרסומו הראשון של חלבניקוב בדפוס ב־1908, כאשר שימש מזכיר בכתב העת הספרותי "האביב". היה מראשוני הקובופוטוריסטים, אך מגעיו עמם נותקו לזמן מה, כאשר יצא ללמוד תעופה בצרפת. השתלם אצל לואי בלריו, ובשובו לרוסיה התפרסם כאחד הטייסיים הרוסים הראשונים. לאחר ששרד בהתרסקות מטוסו, ב־1912, הוא שב וחקר אל הספרות ואל הקובופוטוריוזם. החדיר לשפה הרוסית את המילה "מטוס" (самолёт). בתקופה הסובייטית היה סופר פורה וחיבר זיכרונות על הקובופוטוריוזם. (ר"ו)

11 איגור סוֹוִיאנין (לוטריוב, 1887-1941) פירסם לראשונה את שיריו ב־1904 או ב־1905. הוא היה המשורר הרוסי הראשון שהגדיר את יצירתו כפוטוריסטית בייסודו את האָגוֹפוטוריוזם ב־1911. ספרו הראשון והמוצלח ביותר, "גביע מתסיס רעמים", יצא ב־1913. תהילתו הביאה לסווריאנין את חסותם של משוררים ותיקים בולטים וזיכתה אותו בהערצה ציבורית גדולה. ב־1918 הוא עבר לאסטוניה, שזכתה לעצמאות באותה שנה והביאה לניתוקו של סווריאנין מרוסיה הסובייטית. הוא המשיך ויצר בגלות, ואף נודע כמתרגם מוכשר של שירה אסטונית. כאשר כבשה ברית המועצות את אסטוניה ב־1940, הוא ניסה לחדש את קשריו עם חיי הספרות ברוסיה, דבר שעלה בידו רק חלקית. סווריאנין מת בטלין בעצם ימי הכיבוש הנאצי. (ר"ו)

12 ואלריי בְּרִיִּיסוב (1873-1924), משורר רוסי סימבוליסט. לאחר מהפכת 1917 הצטרף לשורות המפלגה הקומוניסטית.

13 ניקולאי אַסִּיב (1889-1963) פעל במסגרת קבוצת "צנטרפוגה", שעיינה את הקובופוטוריסטים, אך הושפע רבות מחלבניקוב ובמיוחד ממיאקובסקי, שעמו שיתף פעולה ב"לף" בשנות העשרים. לאחר מכן כתב בז'אנר הריאליזם הסוציאליסטי, אך לא איבד את כוחו כמשורר מקורי. (ר"ו)

14 תיכון צ'וֹרִילין (1885-1946) היה האפיגון המוכשר ביותר של הקובופוטוריוזם, בשלבו יסודות קובופוטוריסטיים בשירה בעלת מאפיינים פתולוגיים. ספרו הראשון, "אביב לאחר המוות", התפרסם ב־1915 לאחר צאתו מבית חולים לחולי רוח. עסק בפעילות מחתרתית מהפכנית, ולאחר המהפכה הכריז על נטישת הספרות לטובת בנייתו של העולם החדש. אף על פי כן, ב־1940 הוא הוציא אוסף חדש משיריו. מת בבית משוגעים. (ר"ו)